

Tegendraadse covers

De covers van de *VPRO Gids* zijn vaak spraakmakend, net als de 85-jarige omroep zelf. In een coverjubileumboek en een tentoonstelling wordt de grensverleggende vormgeving duidelijk.

JAN PIETER EKKER

Op de omslagen van de meeste omroepgidsen lacht week in week uit een film-, televisie- of popster of andere bekende Nederlander de televisieijker tegemoet. "Ik ben zachter en opener geworden," zegt Anita Witzier op de cover van *Tros Kompas*. Lady Gaga onthult aan de lezers van *Veronica Magazine* dat ze enorm is gepest op school. Lieke van Lexmond beweert op de *Avrobode* dat ze weet wat ze wil ("maar het is soms wel een battle"). Mart Smeets wordt weer van stal gehaald om een sportspecial in de *Varagids* aan te kondigen en Scarlett Johansson vertelt op de *Mikro Gids* dat ze zich voortdurend druk maakt om haar uiterlijk.

Maar er is een uitzondering: de *VPRO Gids*, het programmablad van het buitenbeentje onder de omroepen dat morgen zijn 85ste verjaardag viert. '85 jaar VPRO', staat er dan ook op het door Moker Ontwerp ontworpen omslag, in een zwierig lettertje. De gids kan binnenstebuiten worden gekeerd, waardoor het omslag van de allereerste gids, van 26 september 1926, zichtbaar wordt. *Vrije geluiden* heette het blad destijds, met als ondertitel 'orgaan van den Vrijzinnig Protestantische Radio Omroep'. Titel en ondertitel werden door Lex Barten gezet in sierlijke 'skeletletters', verwerkt in concentrische cirkels – radiogolven voorstellend. Het is een even fraai als gedurfd ontwerp, in de contrasterende kleuren oranje en paars, dat van de voorkant doorloopt op de achterkant van het omslag.

Opvallend: in de rechteronderhoek van het omslag staat een ad-

Covers van de *VPRO Gids* uit 1993, 1974 en 2010 (vlnr).

vertentie voor radio-onderdelen van de N.V. Handelsvereniging v/h L. Terwal op de Ceintuurbaan in Amsterdam. Waarmee maar direct duidelijk is gemaakt dat (grafische) kwaliteit én commercie wel degelijk hand in hand kunnen gaan.

In de jaren die volgden, veranderde de gids verscheidene keren van naam, formaat en vorm. Sinds kort heeft zelfs het VPRO-logo geen vaste verschijningsvorm meer: het Amsterdamse ontwerp bureau Thonik creëerde met het nieuwe logo het uitgangspunt van een eindeloos te variëren, maar voortaan altijd herkenbare stijl in de vormgeving van alle programma's en uitingen van de VPRO.

Het nieuwe logo past in een lange traditie van grensverleggende vormgeving, zo wordt duidelijk uit

VPRO Gids covers – een kleine geschiedenis van de VPRO-vormgeving aan de hand van enige honderden gidsomslagen van 1926 tot nu.

Kunstenaars als Jaap Drupsteen en Karel Appel kregen de vrije hand

Het fraaie jubileumboek is vormgegeven door Piet Schreuders, die verantwoordelijk is voor een aantal

van de allermooiste omslagen. Beate Wegloop stelde uit ruim vierduizend gidscovers een bloemlezing samen met de mooiste, bekroonde en meeste spraakmakende ontwerpen.

Ze zijn gemaakt door vermaarde ontwerpers, illustratoren, striptekenaars en cartoonisten, schilders, fotografen en andere kunstenaars – van Otto Treumann, Jaap Drupsteen, Karel Appel, Ruud van Empel, Sander Plug en Ron van Room tot Peter Pontiac, Daniel Clowes en Stefan Verwey. Zij kregen de vrije hand – zo'n vrije hand dat de gids soms nauwelijks meer als *VPRO Gids* te herkennen is.

Er is een gids die op bladmuziek lijkt en een variatie op het Duitse tabloid *Bild*. Typex zette de naam in onherkenbare cyrillische tekens op

zijn Gouden Boekje-achtige omslag bij een zomerse serie over Tsjernobyl en ramptoerisme. Er is een bewuste misdruk, als (af te schranden) commentaar op de millenniumbug, en een cover opgemaakt als een Ikea-gebruiksaanwijzing (voor de Medy, vernoemd naar staatssecretaris van Cultuur en Media Medy van der Laan die het omroepbestel op de schop wilde gooien). Of het goed was voor de losse verkoop, valt te betwijfelen. Fraai en tegendraads is het in elk geval wel.

VPRO Gids Covers is verkrijgbaar via de site van de VPRO Winkel, €24,95 (excl. verzendkosten). In het Graphic Design Museum in Breda opent 11 juni *Omslag! 85 jaar VPRO Gids*, met de meest opvallende en spraakmakende covers.